

1. Zaostřeno na českou pomoc v Gruzii

07.06.2019 ČRo Plus - Zaostřeno

pořadí: 1

Odkaz na nahrávku

Klíčová slova: agentura (2); česká (2); rozvojová (2); agentury; České; rozvojové

Petr KOLOŠ, moderátor

Nejméně 500 000 000 Kč jsme za posledních 10 let poslali na rozvojové projekty v Gruzii. Jestli je to moc nebo málo souvisí samozřejmě i s tím, co se za peníze pořídilo. K tomu, abychom si udělali představu, stačí otevřít webové stránky **České rozvojové agentury**. Tam se dočteme třeba o elektrifikaci odlehlého horského regionu nebo o zavádění silniční meteorologie a o studnách s pitnou vodou. Jak se vlastně stalo, že se právě tento dost vzdálený stát dostal na seznam zemí, kam proudí naše peníze, když už, je to efektivní? Byli jsme to ověřit přímo na místě. Dobrý poslech přeje Petr Kološ.

redaktor

V Gruzii se rozhořel krvavý konflikt poté, co se gruzínské jednotky v pátek pokusily dobýt zpět separatistickou proruskou Jižní Osetii. Gruzínci narazili na ruskou armádu, která na ně zaútočila i mimo sporný region. Podle posledních info.

Petr KOLOŠ, moderátor

Posloucháme archivní materiály Českého rozhlasu ze srpna 2008.

redaktor

Osetii. Ve spojení jsme teď s Lenkou Kabrhelovou, zpravodajkou Českého rozhlasu v Rusku, toho čase v Tbilisi. Dobrý den z Prahy.

Lenka KABRHELOVÁ, redaktorka

Dobrý den.

redaktor

Lenko, pokud vím, už jsi byla v Tbilisi, když došlo k tomu rannímu bombardování radarového zařízení. Podle agenturních zpráv exploze otřásaly i centrem hlavního města. Můžeš tyto informace potvrdit? Jaká je na místě aktuální situace?

Lenka KABRHELOVÁ, redaktorka

Jeden výbuch se odehrál už zhruba kolem šesté.

Petr KOLOŠ, moderátor

Válka v Jižní Osetii netrvala dlouho. Uprchlíci se ale dodnes do svých vesnic vrátit nemohli. Zůstávají obvykle v osadách, které pro ně Gruzie koncem roku 2008 postavila. A právě s válkou, respektive s následnou velmi rychlou humanitární pomocí souvisí i současné česko-gruzínské vztahy.

Petr KOLOŠ, moderátor

Vano /nesrozumitelné/ sice pomáhal před 10 lety české obecně prospěšné společnosti Hands for Help se stavbou nemocnice. Vznikla z Cerovanech, v místě uprchlického tábora, kde teď žije zhruba 9000 lidí. /ukázka/ Vyplývá ze závěrečné zprávy, kterou dnes už neexistující obecně prospěšná společnost Hands for Help předložila před 10 lety zastupitelům Liberce. Vybudování polikliniky vyšlo na zhruba 5 000 000 Kč. 2 000 000 obecně prospěšné společnosti poskytlo ministerstvo zahraničních věcí, čtvrt milionu město Liberec. Další peníze potom přišly od dárců, například i z veřejné sbírky. Rozpočet na druhou část projektu - stavěla se další budova, kupovala se zařízení laboratoře a třeba taky sanitka - odhaduje v materiálech pro zastupitele ředitel společnosti Jaromír Dolanský na další 4 a půl milionu korun.

Jaromír DOLANSKÝ, ředitel

Sanitka má samozřejmě vybavení na to základní udržení života. To znamená, že myslím, že tahleta pomoc je asi hodně oceňovaná.

Petr KOLOŠ, moderátor

To byl Jaromír Dolanský po návratu z Gruzie v létě 2009. Dnes si sice na celkové náklady projektu už nevzpomíná. Konstatuje jen, že je rád, že poliklinika stále funguje. Před 10 lety ale zastupitelům Liberce psal o celkových nákladech necelých 10 000 000 Kč, přičemž nejméně třetina financí pocházela z veřejných zdrojů. I proto jsme do Cerovan vyrazili.

zástupce ředitele nemocnice

Teď jsme v budově, kterou postavili lidé z humanitární organizace Hands for Help z České republiky. Vedlejší část už je naše rozšíření. Potřebovali jsme především gynekologickou a pediatrickou ambulanci. Zařízení funguje jako poliklinika. Lůžkovou část tu nemáme. Pacienty, případně vozíme do asi 20 minut vzdáleného Tbilisi. Ve vedlejší budově sídlí ještě záchranka. K dispozici máme 2

auta. Pokud nám to dovolí rozpočet, rádi bychom v příštích letech budovu rozšířili. Byly by tu potřeba i nějaké skladovací prostory.

Petr KOLOŠ, moderátor

Říká zástupce ředitele nemocnice /nesrozumitelné/ všichni, kdo tu pracují a je jich celkem zhruba 70, patří mezi běžence. Stále doufají, že se jednou budou moci vrátit domů. Jen Bůh prý ale ví, jestli něco takového bude možné. Situace v Jižní Osetii je prý pořád příliš složitá. Přestože, jak Spojené státy americké, tak i další země Severoatlantické aliance, i organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě považují Jižní Osetii nadále za nedílnou součást Gruzie, ve skutečnosti tu vznikla ostře střežená hranice. Mluví se o ní jako o linii dotyku. Ti, kdo před válkou neutekli, se museli smířit s tím, že některá pole, louky, sady nebo lesy jsou nepříístupné. A problémy byly také s vodou, proto na konci roku 2010 vypsal **česká rozvojová agentura** desetimilionový grant na 6 studní. Vydali jsme se tři z nich po téměř 10 letech od zprovoznění zkontrolovat, což jen tak mimochodem ještě doteď nikdo z Čechů před námi neudělal. Terénní auto, navíc si diplomatickými značkami, je v této oblasti se zničenými silnicemi, navíc častými policejními kontrolami, výhodou. Jedou s námi pracovníci místní vodárenské firmy, která má české studně ve správě. Vodárenský objekt, přesně řečeno vrt je obvykle zdálky dobře viditelný. Je to díky nádrži na zhruba pětimetrové ocelové konstrukci. Na té je také poměrně nenápadná tabulka s gruzínskou a českou vlajkou a podrobnostmi o stavbě. I tento objekt, ke kterému nás /nesrozumitelné/ a /nesrozumitelné/, pracovníci místní vodárenské firmy vedou, je oplocený. Na místo vyrazili i zástupci z české ambasády, Jan ČERNÍK.

Jan ČERNÍK, zástupce české ambasády

Jsou to stometrové vrty. Ta voda je hlubinná, a nad ní, nad tou studnu, na tou vlastně rourou, je v sedmikubíková nádrž, která je napojená na vodovod. Postavili my jako pomoc té oblasti, a jak to tedka funguje. Provozovatel toho zařízení je okresní vodohospodářský podnik, který teda podle slov, podle stavu toho zařízení je udržovaný, udržuje. Věnuje se tomu. 2x ročně je prováděná revize, a to zařízení je napojený na obecní vodovody, který teda byly budovaný až ex post. Nejdříve tady byly vlastně ty hlubinné studny, hlubinné vrty z české rozvojové spolupráce, a potom až ta místní samospráva dostavila ty rozvody vody.

Petr KOLOŠ, moderátor

Vodovod ale nevede do všech domů. Stěžuje si kolemjdoucí.

žena

Děkujeme za konkrétní pomoc. Za studnu, kterou jste tu postavili, když nám Rusové odpojili vodu. U nás doma máme naštěstí odedávna studnu vlastní, ale sousedé si sem pro vodu chodí. Víím, že by si přáli, aby i k nim byl zavedený vodovod. Mluví se tu o tom už dlouho a pořád nic, a přitom studna je vydatná. Vody má dost.

Petr KOLOŠ, moderátor

Pracovníci vodárenské společnosti ale ženu ubezpečují, že už vybírají dodavatele, který v této oblasti, a jsme opravdu přímo u takzvané linie dotyku, tedy pod dozorem ruských vojáků, vodovod postaví. Nedaleko od nás na kopci je vidět i strážný objekt.

Jan ČERNÍK, zástupce české ambasády

Nachází asi tak 150 m od nás.

zástupce ředitele nemocnice

Ti Rusové hlídají českou studnu?

Jan ČERNÍK, zástupce české ambasády

Rozhodně jsem na ni koukají, no. Prostě je to jejich služba tady asi a prostě sledují, co se děje na druhé straně, tak asi i infrastrukturu, kterou jsme tady vybuodovali.

Petr KOLOŠ, moderátor

Kolika lidem jsme vlastně pomohli? Dá se to nějak vyčíslit tady v té oblasti?

Jan ČERNÍK, zástupce české ambasády

Tady se všechno počítá na domy a na rodiny. My můžeme říci, že to na začátku úplně v tom roce 2010 jsme pomáhali tahat trn z paty gruzínské vlády, protože prostě tisícovky lidí bez vody je problém. A teď ty zařízení i po těch devíti letech stále fungují a podle místních je zde předpoklad, že bude ještě tak 30 let fungovat, takže spokojenost určitě je a považují se. Ty studně navíc mají dokonce název, že mají český studně tady.

Petr KOLOŠ, moderátor

A můžeme tenhle projekt, jehož náklady byly zhruba 9 a půl milionu korun, zasadit do těch ostatních projektů, do nějakého kontextu?

Jan ČERNÍK, zástupce české ambasády

Tam byla dost důležitá rychlost, včas sem dostat tu vodu mezi lidi, dokud tedy ještě žili. Tam hrozilo, že se spustí velká migrační vlna po té válce, takže důležitá byla rychlost, schopnost najít tu vodu. To byl vlastně ten vstup České republiky, taky. A prostě to zařízení vybudovat. Dneska už jsme opravdu dál, a ty projekty České republiky jsou o něčem jiným, kdy ta česká asistence pomůže posunout spíš nějakou systémovou změnu, než rychlá pomoc konkrétním lidem teď hned, kteří se nacházejí v nouzi. Bohudík ta potřeba už tady není tolik.

Petr KOLOŠ, moderátor

Proč má smysl vůbec se tady aktivovat v tom regionu v Gruzii, která je tak daleko od nás?

Jan ČERNÍK, zástupce české ambasády

Vlastně ta česká pomoc vycházela od tý humanitární rychlé pomoci a pomoci s obnovou po válce. A pak už jsme navázali trošku sofistikovanějšími projekty v jiných oblastech. A smysl to dává, protože Gruzie je orientovaná na západ, chce se zapojit do evropských struktur, otevírá svůj trh. Česká republika tady má své investice, a taky je to trochu solidarita se zeměmi, který neměly takový štěstí, že se nacházejí uprostřed Evropy s tak dobrými sousedy, jako je třeba Česká republika.

Petr KOLOŠ, moderátor

Gruzie patří mezi 6 takzvaných prioritních zemí České republiky. Z Prahy do Tbilisi je to poměrně daleko, zhruba 3 a půl tisíce kilometrů, necelé 4 hodin letu. Jenže Zambie, Etiopie nebo Kambodža, což jsou další země v této skupině, jsou od nás ještě podstatně vzdálenější. Blíž to máme třeba do Moldavska nebo do Bosny a Hercegoviny, čímž jsme množinu prioritních zemí vyjmenovali celou. Jejich výběr má na starosti vláda a souvisí mimo jiné s našimi dlouhodobými závazky vůči Evropské unii a organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. Koordinaci celého projektu má na starosti **Česká rozvojová agentura**, která má přispívat, jak píše na svém webu, k důstojnému a udržitelnému životu na naší planetě a k šíření dobrého jména České republiky po světě. V Gruzii má tento úkol na starosti Jan Černík.

Jan ČERNÍK, zástupce české ambasády

Náš význam neodpovídá našemu rozpočtu. Jsme významnější oproti tomu, jaký máme rozpočet na Gruzii. Mezi třeba visegrádskými zeměmi jsme asi ta špička. Nemůžeme konkurovat pochopitelně velkým mezinárodním organizacím i velkým národním donorům, ale stále jsme s nimi schopný jednat jako rovný s rovným. Máme společný projekty s americkou agenturou pro mezinárodní rozvoj nebo s Rakouskem. Snažíme se o společně projekty s Německem nebo s evropskou delegací tady. To taky jako je takovej jako doklad, že v nás tady berou vážně.

Petr KOLOŠ, moderátor

A máte v hlavě nějaká čísla, s jakým budgetem vy tady hospodaříte na tu samotnou pomoc rozvojovou?

Jan ČERNÍK, zástupce české ambasády

Těch programů je víc. Dohromady ten balík, ten rozpočet je okolo 2 000 000 EUR ročně. Ještě jsou tedy menší projekty, například ministerstva vnitra. Pomáhá s výcvikem policistů gruzínských nebo ministerstvo financí mělo projekt s fiskální decentralizací. Jsou to hodně úzce zaměřené projekty, ale i jednotliví vládní resorty mají projekty vlastní. A ještě jsou tady teda zapojení, to je důležitý zdůraznit, že vlastně ta česká přidaná hodnota je ve veřejné správě. Například zmíním naši agenturu pro fitosanitární ochranu Úzus nebo Státní veterinární služba, třeba teďka je Gruzie hodně těžce postižená broukem, který likviduje úrodu lískových ořechů. Tady z toho žije hodně lidí na venkově, a tahleta invaze, tý něžnice mramorový dostala dost lidí na hranu chudoby na venkově. Tak se snažíme vybudovat systém vlastně včasného varování a kontroly jak pesticidů, tak hnojiv, ale i monitoringu škůdců. To je vlastně to zemědělství, kde se snažíme zavádět ty evropský standardy. Dost často slyšíme z gruzínský strany právě požadavky na projekty tohoto typu. Nechtějí, abysme jim tady rozdávali prostě potraviny. Chtějí prostě transformační know how. My tady máme co nabídnout díky tomu, že ve všech těch organizacích, ať už vládních nebo nevládních, jsou lidi, který pamatují tu druhou polovinu devadesátých let, kdy byla Česká republika přidružená k EU a musela plnit nějaký svý závazky, zavádět nové standardy. Tak sem jezdí právě ty lidi, pro který to už je rutina. A zase ta Česká republika opravdu má co nabídnout tady. Prostě Gruzie má poměrně jasně definovaný cíle připojení k euroatlantickým strukturám. Nepochybuje se tady moc. Je otázka, jestli jsou to, mají realistické cíle v krátkodobém horizontu, ale mají to jasně definovaný. Další věc. Nevím jestli jako bych to měl říkat takhle veřejně, ale máme levnější expertizu, než ty bohatý země rozvinutý. A navíc jsme schopný to český know how tam, kde vlastně Česká republika má nějakou přidanou hodnotu, a třeba právě ten výcvik psů Celní správy, ale třeba taky zpřístupňování jeskyň nebo turistický značení, kde jsme jako v nějaký širší nebo užší globální špičce, tak umíme ty opravdu globálně konkurenceschopný experty dostat do terénu. Že dost často vidím, kdy ty velký bohatý země tady mají hodně managementu, ale mají trošku potíží s tím dostat do praxe, do terénu konkrétního experta na konkrétní záležitost. To zase ty Češi umějí. A po tom jako máme poměrně už zkušený neziskový organizace. Tady v Gruzii mají hned dvě stálé mise a jsou schopný realizovat opravdu veliký projekty Evropské unie tady.

Petr KOLOŠ, moderátor

Jaké projekty plánujete?

Jan ČERNÍK, zástupce české ambasády

Vzhledem k tomu, že posiluje přítomnost Slovenská republika v Gruzii a Slovensko má čerstvě i Gruzii jako prioritní zemi, tak zvažujeme právě to spojení se Slovenskem a s Rakouskem do Slavkovského formátu, kdybysme mohli. My tu spolupráci už máme. Se Slovenskem se nám podařilo domluvit, že nakoupili vybavení zdravotnické aparáty na včasnou detekci a diagnostiku rakoviny na, do screeningového centra, který budovala Česká republika, takže máme příspěvek od Slovenska. Od Rakouska to je zase projekt komplexního rozvoje horského regionu Šatska a Chebsurska. My jsme nabrali zkušenosti s teritoriálním zaměřením v Tužsku. Už jsem zmínil turistický značení, ale je tam třeba i záchranka, vybavení ambulance nebo lesnická inventarizace, správa lesa a podpora drobného podnikání a udržitelného turismu. Je toho tam víc, tak podobně se chceme teďka zaměřit na nový region a máme příslib od rakouské rozvojové agentury, že nám významným způsobem doplní rozpočet. České zaměření tady, myslím to teritoriální, je na tyhle CHKO, který Gruzíni zakládají. Třeba národní parky podporují Němci a my se snažíme tak nějak vybalancovat rozvoj a ochranu přírody spojenou s rozvojem turismu. Takže Gruzie teďka zakládá nové CHKO Aragvi, a v tu chvíli nastupuje česká rozvojovka, která připravuje plán péče. Vlastně to je takový jako manuál nařízení toho CHKO, budování institucí, administrativy toho CHKO, ale zase ty

drobný granty na podporu drobného podnikání a zase jsou tam školy. Je tam třeba špatná nebo nedostupná zdravotní péče, tak s tím taky něco chceme udělat. A Rakousku se to natolik zalíbilo, že nám to bude jako financovat. Toho se dost často donoři bojí. Je to riskantní terén, ale my právě teď máme jako Česká republika poměrně hodně dobrých partnerů. Třeba hlavní medicínskou univerzitu. S ministerstvem máme také dobré vztahy, takže je tady řada projektů, ať už těch systémových například, jak kontrolovat kvalitu poskytované zdravotní péče, nebo zase se snažíme pomoci vybudovat centrum dětské paliativní péče. To je hodně smutný projekt. Potom vlastně zalátáme díru v systému screeningu rakoviny prsu a děložního čípku, kdy v jednom hodně lidnatém regionu v Gruzii není kapacita, která by dělala tu primární a sekundární diagnostiku, tak budujeme screeningové centrum /nesrozumitelné/, který už potom bude financovat zase gruzínská vláda v rámci svého programu. Takže v tom zdravotnictví se chystáme pomáhat vybudovat onkologický registr místní. To je zase česká globální přidaná hodnota. Myslím si, že je v našem zájmu mít prosperující a plně integrovanou Gruzii do evropských struktur. Nebylo by dobrý, kdyby na pomezí Evropy byly nějaký války a padlý režimy, a v neposlední řadě teda zažíváme příliv českých turistů. A ty taky vlastně těží částečně z těch projektů, že tady pomáháme zajišťovat turistický značení. Ono je to dost riskantní chodit po Kavkaze bez cest značených. Myslím si, že jako český turisti jako mnohdy ocení jako ty naše projekty ve vysokohorských oblastech.

Petr KOLOŠ, moderátor

A projekty mají pochopitelně dopad i na kredit České republiky. A nejde jen o vztah místních k našim turistům, ale přesahy souvisí třeba s byznysem. Českým firmám se například podařilo ovládnout gruzínský energetický průmysl nebo ropné vrty. A zájem je i o práci v Česku. Příjemný poslech dalších pořadů Českého rozhlasu přeje Petr Kološ.

« zpět na začátek